Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація
"Svoboda", 30 Montgomery St
Jersey City, N.J. 07302
Телефони (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVI. Ч. 125 ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СВОБОДА, СЕРЕДА, 6-го ЧЕРВНЯ 1979 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JUNE 6, 1979 No. 125. VOL. LXXXVI.

П'ЯТИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ В НЮ ДЖЕРЗІ

Як уже інформовано, в суботу, 2-го червня, в Гарден Стейт Артс Центрі в Голмдел, Н.Дж., відбувся п'ятий Український Фестиваль, в якому взяло участь понад 5,000 осіб. Мистецькі виставки і виступи солістів та ансамблів заповнили дві програми — пополудневу на відкритій площі Центру і вечірню на сцені просторого амфітеатру. Фестиваль був присвячений „Рокові Української Дитини", тому й у мистецьких програмах діти були в центрі уваги.

Тенор Роман Осадчук, мішаний хор „Думка" з Ню Йорку і оркестра „Темпо" виконують молитву „Владико неба і землі" з опери „Запорожець за Дунаєм" С. Гулака-Артемовського у фінальній точці мистецької програми. По боках прикрашеної великим тризубом сцени видно членів танцювального ансамблю „Черемош" з Едмонтону. По середині — мистецький керівник програми і соліст Андрій Добрянський та сопрано Лариса Магун-Гурин.

Молоді хлопці — це частина більшої групи Пластової станиці з Ню Йорку, які виконують сценку з „Казки про лицарів Княжої доби".
(Світлив О. Старостяк)

ВАЛЕНТИН МОРОЗ ОДЕРЖАВ ПОЧЕСНИЙ ДОКТОРАТ ВІД СТЕЙТОВОГО КОЛЕДЖУ В ДЖЕРЗІ СИТІ

Джерзі Сиі. — Минулої неділі, 3-го червня, Валентин Мороз, довголітній в'язень совєтських тюрем і концтаборів, борець за національні і загальнолюдські права українського народу, якого, разом з іншими 4-ма політв'язнями, більше ніж місяць тому Москва звільнила в заміну за двох заарештованих в ЗСА совєтських шпигунів, одержав почесний докторат гуманістичних наук від Стейтового коледжу в Джерзі Сиі.

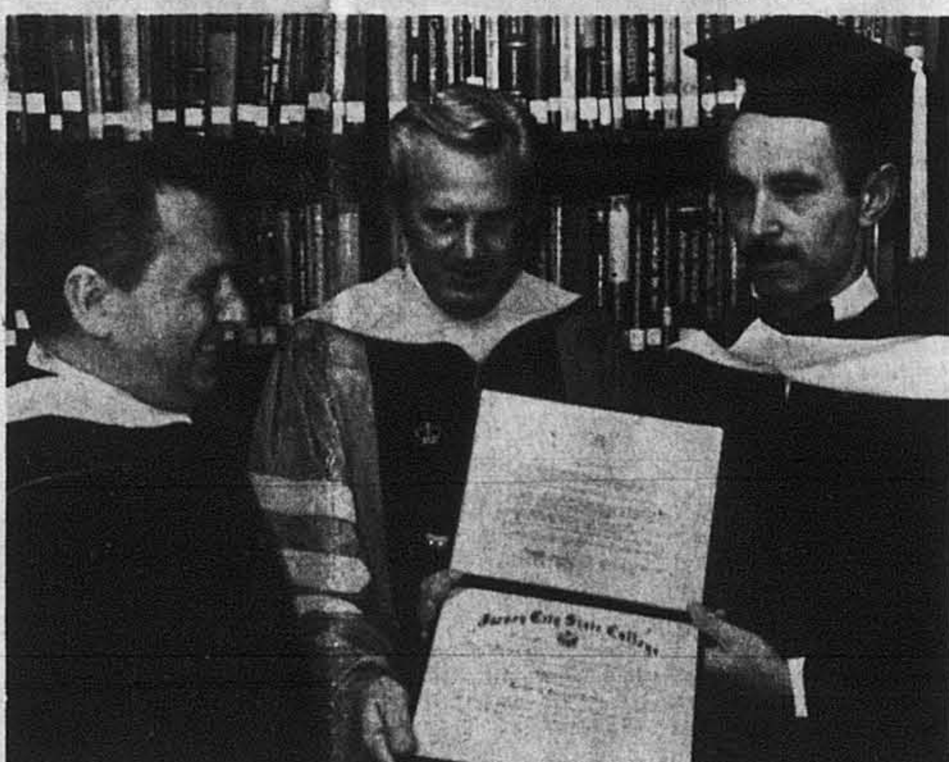
Крім Валентина Мороза почесними докторатами відзначено теж д-р Роберта Вілсона, який в 1978 році здобув нагороду Нобеля в ділянці фізика, та адвоката Реймонда Бровна, відомого з його виступів в обороні громадянських прав. Між іншим, Стейтовий коледж в Джерзі Сиі відомий із своїх близьких і приязних зв'язків з українською громадою та Українським Народним Союзом.

Відзначення В. Мороза, Р. Бровна та Р. Вілсона мало відбутися в 11-ій год. рано надворі, як спеціяльна частина цьогорічних загальних ґрадуаційних церемоній коледжу, але з уваги на дощеву погоду надання почесних докторатів відбулося в одній із заль цієї вищої школи.

Біля 10-ої год. ранку в тій же залі розпочалося спеціяльне прийняття, в якому взяли участь три відзначені мужчини, члени адміністрації і викладачі коледжу, члени Ради тростистів і запрошені гості.

Валентин Мороз увійшов до залі прийняття у товаристві головного предсідника УНСоюзу д-ра Івана Флиса, головного секретаря УНСоюзу Володимира Сохана, який з рамени УНСоюзу займався підготовою та проведенням цього вшанування В. Мороза почесним докторатом, віцепрезидента УККА д-ра Аскольда Лозинського та мґра Бориса Потапенка, директора бюра СКВУ при ОН, який тепер є особистим секретарем і перекладачем Валентина Мороза.

З президентом коледжу д-ром Вілліямом Максвеллом, віцепрезидентом д-ром Джозефом Дрю, членами Ради тростистів, що її очолює п. Герман Суенгольц, та викладачами коледжу Валентина Мороза

Валентин Мороз одержує почесний докторат з рук Германа Суенгольца, голови Ради тростистів коледжу, та президента д-ра Вілліяма Максвелла. *(Світлив Ігор Длябога)*

познайомили В. Сохан і мгр Іван Лучечко, заступник директора бібліотеки цього ж коледжу. Між іншим, на прийнятті і на церемонії вручення почесних докторатів були присутні й інші українці, затруднені в тій вищій школі, а саме, голова департаменту читання д-р Михайло Лабула, бібліотекар мгр Марта Савчук і мгр Віталій Кейс, викладач англійської літератури і мови.

У святочних церемоніях надання почесних докторатів взяли участь наступні українські офіційні представники: віцепрезидент УККА д-р А. Лозинський, член Екзекутиви УККА проф. д-р Василь Омельченко, голова місцевого Відділу УККА д-р Євген Котик, головний предсідник УНСоюзу д-р І. Флис, головний секретар УНС В. Сохан, головний редактор „Свободи" д-р Василь Тершаковець, почесний член Головного Уряду УНС Йосип Лисогір і редактор-емерит „Свободи" Антін Драган.

Крім згаданих офіційних українських представників на церемонії вручення почесних докторатів була велика кількість українців з Джерзі Сиі та різних інших міст Ню Джерзі і Ню Йорку, як теж багато осіб неукраїнського походження.

Дуже тепло вітали В. Мороза проф. Тадеуш Ґромада, директор відділу „Multi-Ethnic Studies", проф. Езрі Ацмон, директор Комітету Коледжевого Сенату для справ почесних докторатів, д-р Мартин Абенд, професор політичної географії в цьому коледжі та відомий коментатор на нюйоркському телебізійному руслі ч. 5, який часто коментує події в Україні, зокрема наголошує русифікаційну політику Москви та український рух спротиву.

Кільканадцять хвилин після 11-ої год. віцепрезидент коледжу д-р Джозеф Дрю формально відкрив церемонію вручення почесних докторатів, запрошуючи рабіна Соломана Гербста провести молитву. Відтак колишня студентка Естер Белл відспівала американський національний гимн.

Коротку промову виголосив п. Герман Суенгольц, голова Ради тростистів, а після нього президент коледжу д-р Максвелл приступив до вручення почесних докторатів, заявляючи, що „хоча ми вшановуємо цих трьох мужів докторатами, то фактично це вони вшановують нас своєю присутністю".

Адв. Реймонд Бровн перший одержав докторат гуманістичних наук за його діяльність в ділянці скріплення і запевнення громадянських прав у ЗСА.

Тоді д-р Максвелл представив заслуги Валентина Мороза, підкреслюючи його довголітню боротьбу за національні та загальнолюдські права українського народу та всіх інших поневолених Москвою народів, зазначуючи, що В. Мороз є символом боротьби за свободу. Відтак президент д-р Максвелл вручив В. Морозові диплом почесного доктора гуманістичних наук.

Дякуючи адміністрації коледжу, Раді тростистів і всім тим, які спричинилися до відзначення його цим докторатом, Валентин Мороз теж подякував всім людям, які включилися в кампанію звільнення його із совєтського концтабору, а Стейтовому коледжові в Джерзі Сиі за тісну співпрацю з українською громадою.

(Продовження на ст. 3)

ІРИНУ СЕНИК ПЕРЕВЕЗЛИ НА ЗАСЛАННЯ

Ню Йорк. (Пресова Служба ЗП УГВР). — На Захід надійшов самвидавний документ — уривки з листа Ірини Сеник — який виготовила з коментарями відома російська діячка правозахисного руху Мальва Ланда. Цей документ — це опис етапу з табору на заслання.

Ірина Сеник, 1924 року народження, була вперше арештована 1944 року за участь в українській визвольній боротьбі і засуджена на 10 років таборів. Після звільнення працювала медсестрою в Івано-Франківську. Вдруге арештована в жовтні 1972 року, була засуджена за статтею 62 КК УССР (антирадянська пропаганда) на 6 років ув'язнення і 5 років заслання. Тепер вона перебуває на засланні В Талди-Курганській області Казахської ССР.

„...Жінок було мало, разом зі мною чотири. Їхали у великій камері; давали переварену воду, але зимну, якої я не могла пити, а гарячої не могла допроситися. У Петропавловську цілком розхворілася. Пролежала 9 діб. Ниркові приступи. Лікували добре, відносилися дуже добре. Камера спільна, за що вибачались, бо таких як я не буває і спецкамери не існує.

Тут я стрінула жінку (Ярыгіна Е. М.), яка за „слово Боже" відсиділа в психіятричній лікарні 19 років. Жінка мужня і цілком розумна. Під опікою медсестри їхала додому. Свого часу вона перебувала в одній палаті з Расю Івановою, казала, що нічого не могла їй допомогти, бо Рая не хотіла жити і наложила на себе руки... (Це одна з 10 жінок, засуджених у Владимірі за Істинно Православну Церкву — М. Л.). Жінки політв'язні в таборі Барашево говорили, що Рая була така ж „ненормальна", як і її дев'ять посестр, себто вірила в Бога і не визнавала влади, а теж таборової адміністрації. Треба було когось вибрати, щоб застрашити „психушкою", вибрали Раю (може жеребки кидали?), а фінал — самогубство в Казані...

Далі я поїхала в Цілиноград. Там поклали мене в санчастину, декілька разів викликали скору допомогу. Лікували добре, годували теж. Починаючи вже від Петропавловська в'язням весь час дають білий хліб. Три доби пізніше поїхали до Алма-Ати. Камери з вигодами: постійно гаряча і зимна вода, харч чудовий (борщ з гусячим м'ясом). Ніяких перевірок. Аж дивно".

Далі Ірина теж розхвалює: такі ввічливі, підтримували, речі носили і т. п.

„Але чомусь „добрячі" назначили нагляд — 4 зголошення на місяць, не виходити з хати від 8-ої вечора до 7-ої ранку...

І ще „добренькі" ...дали мені змогу відпочити цілий місяць" (Це — хворій, інвалідові!...). „Обіцяють влаштувати на роботу за фахом". (Ірина Сеник має середню медичну освіту). ...допомогти найти квартиру". Покищо Ірина живе в гостиниці. Нема сили вийти навіть до поблизького парку (там тепло, дощ).

„Я вичерпана, схорована, нічого не хочеться... Виходжу рідко. Зібравши сили, іду на пошту, а потім з немочі трусяться ноги. Вчора була в бані, після того температура впала до 35.2... Ось може перейде гострий періол поліартрита, то все якось влаштується. Ось франківці обіцяли прислати бруфен (?). Дуже хочу ще два роки — до пенсійного віку — попрацювати. Так, в Талди-Кургані сказали, що якщо буду лояльною, то за два і пів року мене звільнять. (Ох, негідники — М. Л.). А за дорогу зачислили мені 3 місяці. (Місяць етапу рахується як 3 місяці заслання, згідно з виправно-трудовим кодексом — М. Л.).

Ось така картинка... В область, де живуть родичі Ірини Сеник теж висилають на заслання. Треба добитися, щоб її туди перевезли, бо інакше загине. До речі, вона просила, щоб її дозволили переїхати пестанним транспортом, її брат клопотав про те, щоб її скерувати до нього (в Красноларський край). Але на її прохання їм не відповіли".

ВІДБУВСЯ ХУІІ З'ЇЗД ТОВАРИСТВА КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА, ПОР. ЛЕВ ФУТАЛА ОЧОЛИВ НОВУ УПРАВУ

Ню Йорк, Н. Й. (В. Лць). — У суботу, 2-го червня ц. р. тут у великій залі Дому Організацій Українського Визвольного Фронту відбувся ХУІІ З'їзд Товариства колишніх Вояків Української Повстанської Армії ім. ген. хор. Романа Шухевича — Тараса Чупринки, у якому взяло участь 40 делегатів і багато зацікавлених гостей. На З'їзді, який проходив під гаслом відзначення 50-річчя Організації Українських Націоналістів і яким керувала Президія у складі Михайло Климко — голова, д-р Богдан Крук — заступник голови, Роман Тернистий і Михайло Шевців — секретарі та Петро Мицак — представник братнього Товариства в Канаді. — Обрано нову Управу Товариства у такому складі: пор. Лев Футала — голова, Михайло Ковальчин, Степан Ґоляш і Михайло Климко — заступники голови, Богдан Ковалик — секретар, Іван Ділай — скарбник, Богдан Мак — організаційний референт, Іван Оліяр — референт суспільної опіки; члени Управи: Микола Сидор, Іван Йовик, Мирон Мицьо, Ярослав Кішюк і Михайло Шашкевич; Контрольна комісія: Микола Грицковян, Борис Галан, Лев Пришляк; Товариський суд: Богдан Крук, Михайло Черешньовський, Роман Тернистий, Володимир Левицький і Богдан Мороз.

У пополудневих годинах делегати вислухали вичерпних звітів голови М. Ковальчина, секретаря Б. Ковалика, фінансового референта І. Ділая, організаційного Б. Мака, суспільної опіки І. Оліяра. За видавничі справи звітував пор. Лев Футала, за видання Літопису УПА Ст. Ґоляр (звіт був прочитаний). Після звітування М. Грицковяна і Б. Крука, голів Контрольної комісії і Товариського суду, на залю увійшов голова Проводу ОУН і АБН Ярослав Стецько і виголосив довше привітання З'їздові, бажаючи делегатам і всім членам Товариства багато успіхів в праці на користь української зорганізованої спільноти і поневоленої України.

Увечері о годині 7:30 відбулась вечірка — зустріч делегатів з українським громадянством і представниками численних центральних і місцевих організацій. Вечірку, відкрив голова Президії Михайло Климко, заявляючи, що члени Товариства кол. Вояків УПА живуть і житимуть ідеями українського націоналізму і з цього шляху не зійдуть. Самою програмою проводив новообраний голова пор. Лев Футала, відомий суспільно-громадський і політичний діяч.

Трапеза, у якій взяло участь біля 200 осіб, між ними поважне число представників різних організацій, розпочалась молитвою що її провів о. ігумен д-р Володимир Ґавліч, ЧСВВ, парох церкви св. Юрія в Ню Йорку.

Спомини про перебування на Сибірі в численних концтаборах виголосив колишній вояк УПА і в'язень совєтських таборів смерти Мирон Мицьо, переповідаючи ті страхіття, через які проходили мільйони політичних в'язнів, серед яких найбільший відсоток становили українці, в першу чергу вояки УПА і члени ОУН.

Керівник вечора представив присутнім численних репрезентантів організацій: від парафії св. Юра (о. д-р В. Ґавліч, ЧСВВ), ЦК АБН (мгр С. Стецько), ЦУ СУМ

(Закінчення на стор. 4)

Венс відвідав Еспанію, проблеми НАТО були головною темою переговорів

Мадрид, Еспанія. — Державний секретар ЗСА Сайрус Венс, який минулого тижня брав участь в конференції Північно-Атлантійського Оборонного Союзу (НАТО) в Газі, відвідав Еспанію і зустрівшись там з прем'єр-міністром еспанського уряду Адольфом Суарезом, обговорював з ним справи оборони Европи та евентуального приступлення Еспанії до НАТО. Прем'єр Суарез й інші члени його кабінету запевнили державного секретаря ЗСА, що Еспанія має намір вступити до НАТО, але вони не назвали дати, коли це станеться і коли вони внесуть формальне внесення щодо приступлення.

Міністер закордонних справ Марцеліно Орея Авгурре запевнив Венса, що покищо немає жадних змін у закордонній політиці Еспанії і справа приступлення до НАТО є тільки проблемою часу.

Державний секретар Венс побував у Мадриді з метою поінформувати членів еспанського уряду про наради міністрів закордонних справ членських держав НАТО в Газі і щоб взяти участь в нарадах Еспансько-Американської Ради, яка була створена після смерти диктатора Франсіска Франка з метою координації відносин між З'єднаними Стейтами Америки і Еспанією.

Еспанська преса інтерпретувала візиту Венса в Мадриді, як намагання ЗСА приспішити приступлення Еспанії до НАТО, щоб таким чином закінчити процес формального затіснення зв'язків цієї держави з Заходом. Американські речники натомість заявили, що Венс не мав такого наміру, а його метою було провести широкі розмови з прем'єром Суарезом і королем Хуаном Карльосом. Як відомо, еспанський уряд зумисне припинив процес приступлення Еспанії до НАТО, щоб не викликати внутрішньої кризи в країні. Обидві Соціялістична і Комуністична партії противляться приступленню до НАТО. Мадрид також буде місцем чергової міжнародної конференції 35-ох держав, які підписали Гельсінкську угоду для справ миру і співробітництва, і тому Еспанія до того часу бажає залишитися невтральною державою. Конференція, як відомо, відбудеться там у вересні 1980 року.

РОДИНИ ЗВІЛЬНЕНИХ ДИСИДЕНТІВ МОЖУТЬ ЕМІҐРУВАТИ НА ЗАХІД, — ТВЕРДИТЬ МОСКВА

Москва. — Еміграційні чинники Совєтського Союзу заявили, що сестрінка пастора Георгія Вінса, одного із виміняних за совєтських шпигунів п'ятьох дисидентів, одержить дозвіл на виїзд до З'єднаних Стейтів Америки. Але, натомість, 19-річному Сергеєві Шібаєву, що його намагався стягнути на Захід інший звільнений дисидент, а саме Александер Гінзбург, відмовлено візу, бо він, мовляв, не є споріднений з Гінзбургом ані кровно, ані не був адоптований. Совєтське пресове агентство ТАСС поінформувало, що еміграційні чинники повідомили родини дисидентів — Александра Гінзбурга, Валентина Мороза, пастора Георгія Вінса, Едуарда Кузнєцова і Марка Димшица, що вони можуть виїхати на постійне перебування за кордон.

Згідно з американською дипломатичною службою, ніхто з рідних дисидентів ще не виїхав з СССР після них, хоч багато членів родин вже розпочали процес полагодження еміграційних документів. У повідомленні ТАСС зазначено, що в справі сестрінки пастора Вінса зроблено виїмок, хоча еміграційні чинники не вважають її „близьким членом родини Вінса", відомого баптистського активіста, засудженого в 1975 р. на 5 років ув'язнення за поширення баптистської віри в народі. Президент Джіммі Картер, який зустрічатиметься в половині червня ц. р. з генеральним секретарем ЦК КПСС і головою Президії Верховної Ради СССР Леонідом Брежнєвим у Відні, прийняв пастора Вінса на зустрічі у Білому Домі.

Щодо Сергея Шібаєва, якого хотів стягнути Гінзбург, то помимо старань багатьох американських організацій, совєтські чинники вперто відмовляються від видачі йому візи. ТАСС назвав ці заходи Гінзбурга „черговим антисовєтським підступом". Шібаєв, — твердить ТАСС, — має родину, яка гостро протиставиться плянам Гінзбурга. Крім того, Шібаєв повинен служити в армії, не є членом родини Гінзбурга, отже, не можна говорити про злуку родини, а скоріше ро „розбиття". Американська амбасада в Москві передала прохання Гінзбурга совєтським чинникам, але речники амбасади заявили, що вони не мають великої надії

(Закінчення на стор. 4)

СССР ЗАПЕРЕЧУЄ ПОГОЛОСКИ ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ ЩАРАНСЬКОГО

Москва. — Провідні жидівські дисиденти в Совєтському Союзі інформують, що совєтські офіційні чинники заперечили поголоски про можливе звільнення Анатолія Щаранського, відомого жидівського активіста, засудженого минулого року на 13 років ув'язнення за нібито антисовєтську діяльність і співпрацю з американською Центральною Розвідчою Службою, та інших політичних в'язнів, які, згідно з інформаціями австралійського політика Роберта Гавка, мали отримати дозвіл на виїзд з СССР.

Роберт Гавк, перебуваючи офіційно в Москві у торговельних справах, розмовляв у тій справі з головою Центральної Ради для закордонної торгівлі Алексєєм Шібаєвим, який не заперечив такої можливости. Дипломатичні кола спочатку догадувались, що таке звільнення, якщо б воно наступило, приспішило б процес приязних відносин З'єднаних Стейтів Америки із Совєтським Союзом, особливо напередодні віденської зустрічі президента Джіммі Картера з генеральним секретарем ЦК КПСС і головою Президії Верховної Ради СССР Леонідом І. Брежнєвим. Пізніше, коли стало відомо, що совєтські чинники не підтвердили вістки про звільнення 12-ох в'язнів, серед дипломатів наступило певного роду розчарування, але надія на таке звільнення все ж таки залишилась і політичні аналітики на заході висловлюють здогади, що це перед 15-им червня ц. р. (день зустрічі Картера з Брежнєвим), Щаранський й інші будуть звільнені.

Дисидент з Тбілісі, Грузинська ССР, Ісай Ґолдштейн заявив західнім кореспондентам, що ген. Владімір Г. Борісенков з міністерства внутрішніх справ, яке відповідальне в першу чергу за міліцію і видачі віз, мав заявити, що він нічого не знає про розмову Шібаєва з австралійським дипломатом. Міністерство внутрішніх справ нікого не уповноважувало складати заяви, які відносяться до справ, що не лежать в компетенції Шібаєва.

Кореспонденти зазначують, що повідомлення про звільнення Щаранського й інших в'язнів дійсно було зміцнило надію на осунення перешкод у співпраці ЗСА з СССР. Тепер деякі дисиденти, зокрема Наум Мейман, Александер Лернер, Віктор Брайловські та інші побоюються, що таке повідомлення, яке виникло у висліді непорозуміння, може мати негативний вплив на тих осіб, які вели активну боротьбу за дозвіл на вільну еміграцію. Може витворитись переконання, що на цьому відтинку вже все здобуто. „А немає нічого гіршого, як перестати змагатися", — заявив Мейман. Вже згадуваний тбіліський дисидент Ґолдштейн, який разом зі своїм братом вже довго чекає на дозвіл еміґрувати, заявив, що ген. Борісенков заперечив також твердження, що існує 5-літній час чекання на візу.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці $9.00. Для членів УНСоюзу 65с міс. За кожну зміну адреси 25с. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Перші успіхи мирного договору

26-го березня 1979 року світ був свідком непропустимої події і водночас бажаної й багатьма людьми доброї волі давно очікуваної. Світ був свідком незвичайно важливої, багатої на майбутні історичного розвитку події. Ми були свідками початку нової ери у відносинах між довго ворогуючими народами. Її започатковано підписанням мирного договору між Єгиптом і Ізраїлем. Церемонія підписання цього договору відбулось на очах мільйонів людей всього світу з огляду на те, що вона передавалась різними телевізійними мережами з використанням комунікаційних сателітів.

Зрозуміло, що народ з народом і народи з народами не можуть вічно ворогувати. Історія нещадна супроти непримиренних і жорстоких у своєму поводженні супроти інших, а особливо супроти тих народів, які намагаються під різними претекстами панувати над іншими, всіляко експлуатувати їх. Лідери країн, президент Анвар ель-Садат і прем'єр Менахен Беґін, які підписали мирний договір у Вашінгтоні, очевидно, розуміють це. Недаремними є і гарантії, які ЗСА, наймогутніша і одна із наймиролюбніших країн світу, дали, скріплюючи своїм підписом цей договір. Розуміють це напевно і ті, що стояли, стоять і можливо будуть стояти ще невизначений час осторонь цього миротворчого процесу, який є необхідністю не тільки для району Близького Сходу, але й для всього світу.

Підписання мирного договору між Єгиптом і Ізраїлем — тільки перший крок у нелегкому процесі, спрямованому, за словами президента Джіммі Картера, на встановлення всеохопного справедливого і тривалого миру між народами Близького Сходу. Це — не порожні слова. Це — запевнення, що будуть зроблені всі старання, що всі гнані й долею покривджені в тому районі, а особливо і зокрема палестинський народ врешті-решт знайдуть і своє гідне місце серед народів тієї частини світу.

Перші овочі єгипетсько-ізраїльського мирного договору зібрано два місяці після підписання його: в кінці травня Ізраїль звільнив Ель Аріш, найбільше місто Сінайського півострова, яке повернулося в суверенні руки Єгипту. Вперше після понад 30 років частинно відкрито кордони поміж Ізраїлем і Єгиптом. Кораблі ізраїльської фльоти перший раз після постання Ізраїля пливли Суецьким каналом. Усе це є першими успішними вислідами підписаного договору понад два місяці тому.

Проте, найважливіше питання — це автономія для понад 1,1 мільйона палестинських арабів — буде предметом нарад між Єгиптом і Ізраїлем, які пічнуться 10-го червня в Александрії, Єгипет. Немає сумніву, що переговори про автономію будуть довгими і тяжкими. Перші успіхи договору — передача Ель Арішу і відкриття кордонів — є доказом, що мирний договір в дії. Одначе заяви ізраїльського уряду про те, що територія західнього берега річки Йордан і біля міста Ґази є частиною держави Ізраїля — значно утруднюють встановлення автономії для палестинських арабів — це з одного боку. А з другого — засудження політики президента Садата Арабською Лігою ставить Єгипет у надзвичайно трудне положення на переговорах про розв'язання палестинського питання.

Одначе, хоч які б не були трудні перешкоди у вирішенні палестинського питання, лідери Ізраїля та Єгипту свідомі того, що не буде тривалого миру на Близькому Сході, якщо не буде знайдений компроміс у справі автономії для палестинських арабів тепер, а згодом — повного права на самовизначення серед рівноправних народів.

Нова ера відносин, започаткована підписанням мирного єгипетсько-ізраїльського договору, дає великі надії і треба вірити, що все закінчиться так, як цього бажали президент Джіммі Картер, президент Анвар ель-Садат і прем'єр Менахем Беґін та люди доброї волі, а саме: справедливою розв'язкою всіх проблем із щасливим майбутнім для всіх народів того близькосхідного району.

Степан Женецький

ДИВНІ ВЗАЄМИНИ МІЖ АМЕРИКОЮ І ЗАХ. ЕВРОПОЮ

В останньому часі політичні коментатори застановляються над відносинами між Західньою Европою і Америкою. Великим політичним парадоксом є те, що ціла Західня Европа бажає, щоб Америка її охороняла перед московською небезпекою, а рівночасно західньоевропейські народи часто не люблять американців.

Найкраще характеризує це дивне становище розмова одного юґославського дипломата з американським під час американсько-в'єтнамської війни. Юґославський дипломат бештав американського колеґу за оборону Південного В'єтнаму перед комуністами, а рівночасно хотів довідатися від нього, чи Америка боронила б Юґославію, коли б на неї напала Росія.

Ця розмова, що звучить як анекдот, найкраще виявляє ставлення Західньої Европи до Америки.

Саме біжучий рік, більше ніж інший від початку нафтової кризи 1973 року, яку спричинили араби стриманням достави нафти державам, що допомагали Ізраїлеві під час арабсько-жидівської війни, знаменується тим, що Західня Европа й інші індустріяльні країни, мусять застановитися над світовою економікою і загрозою війни за сирівці, а в першій мірі, за пальне.

Постійне збросння СССР сильно турбує Західню Европу. Переговори Америки з Москвою про обмеження атомового збросння, т. зв. САЛТ II, вказують на напружені відносини між тими двома надпотугами. Але Західня Европа не дуже турбується можливістю війни між ними, бо знає, що европейські країни не мали б жадного впливу на неї і були б лиш її спостерігачами.

Головна увага европейських країн тепер звернена на світову економіку і її вплив на домашню політику і міжнародні взаємини. І саме над цими двома справами застановляються тепер американські і західньоевропейські знавці.

Американські економісти є тієї думки, що хоч Америка і Західня Европа сильно конкурують між собою за щораз маліючі запаси сирівців і ринку збуту, проте вони повинні узгіднювати і перевіряти свої поступовання в цій справі.. Економічні питання, як рівнож усі інші проблеми, що назрівають між Америкою і Західньою Европою, повинні бути перевірювані і обопільно узгіднювані.

Та коли американські економісти беруться розглядати ці проблеми, то у Вашінґтоні виринає питання: „Европа? — а що конкретного вона собою уявляє?"

У наш час, коли існують такі великопростірні держави-колоси, як ЗСА, СССР і Китай, значення Европи в міжнародних відносинах міряється її простором. Справа не в тому, щоб створити Об'єднані Держави Европи, але в тому, щоб довести до узгіднювання всіх західньоевропейських держав виступати одностайно в усіх ґльобальних справах.

Узгіднювання спільної дії Америки і Західньої Европи не повинно справляти великих трудностей уже хоч би тому, що обом їм загрожує ця сама небезпека — аґресивна Москва. Проте, реалізація цього заміру не є такою легкою, як видається на перший погляд.

У той час, коли малі західньоевропейські держави добре знають, що вони не мають іншого вибору, тільки піддатися під опіку й охорону Америки, то дві найсильніші західньоевропейські країни, Франція і Західня Німеччина, мають інші погляди на цю справу. Франція вважає, що для неї найбільші клопоти справляє Америка; знову ж Західня Німеччина свідома того, що для неї найбільшою небезпекою є СССР.

Франція від часу до часу залицяється до Москви. Західня Німеччина шукає найтіснішого пов'язання з Америкою, щоб забезпечити себе перед Москвою. Отже Росія для Франції, а Америка для Західньої Німеччини, є середниками для їхніх остаточних політичних цілей. А головною ціллю цих двох найбільших західньоевропейських країн є виґравати на ворогуванні між Америкою і СССР, і в цей спосіб забезпечувати своє існування. На такій політиці базується теж співпраця між Бонном і Парижем.

Сьогоднішня Західня Европа не встані зайняти одностайне становище не лише супроти Америки, але відносно інших важливих справ, що вимагають такої єдности. Немає між ними навіть спільного узгіднення поглядів щодо майбутности континенту. Франція є за єдність Европи, якщо це буде зроблено за її поглядами. Французи є за тим, щоб Европа говорила одним голосом, але тільки тоді, якщо цей голос буде французьким. Знову ж Західня Німеччина не хоче такої Европи, яка дразнила б Росію. Тому Бонн є за допущенням Еспанії та Портуґалії до Европейської Господарської Спільноти, бо це збільшить різницю поглядів серед европейського об'єднання.

Досі навіть намагання, щоб західньоевропейські держави порадилися перед спільним виступом відносно своїх домагань супроти свого найбільшого союзника і охоронця, Америкою, не вдалися. Немає теж спільних нарад, якою повинна бути їхня спільна закордонна політика, або бодай докладніше накреслена лінія їх спільного поступовання.

Мале зацікавлення Вашінґтону справами Західньої Европи, як довго там немає якоїсь загрозливої кризи, теж не лякає її державних мужів. Европейців сердить це, що вони не мають жадного іншого виходу, тільки брати сторону Америки. Знову ж Вашінґтон має зі свого боку виправдання, що немає об'єднаної Европи, з якою можна говорити.

Заіснувала така ситуація, пишуть політичні коментатори, що Західня Европа буде ще довгий час залежною від Америки — і одночасно не буде її любити.

І. Пеленська

ПАМ'ЯТЬ НАРОДУ — ДОВГОВІЧНА

Світова Комісія Українського Року Дитини проголосила першу свою загальну акцію „Поклін замученим дітям", яка повинна вшанувати пам'ять мільйонів українських дітей, жертв голодових катастроф 1922-1933-1946 років в Україні.

Подумана ця акція не для того, щоб скаржитися на кривди від ворога, але щоб поклонившись тіням замучених, пригадати також, що виголоджування було і є одним із засобів боротьби Москви зі своїми противниками. Мільйони людей у Совєтському Союзу терплять упродовж десятиліть від браку таких чи інших харчів, а „перевиховання" сотень політичних в'язнів голодом є постійною практикою у совєтських тюрмах і таборах. Кличе з тюрми-божевільні сучасний поет філолог і вчений політв'язень Зіновій Красівський:

Боже, Боже! Суть мого життя
в голоднім черпаку гіркої каші!

Валентин Мороз писав 1974 року: „...здійснюється безперервний злочин. Варто всім не забувати, що в Нюрнберґу судили не тільки за вбивство залізом, але й за вбивство голодом".

Голод не є часовою, проминаючою дією. Він залишає цілі покоління „немовлят без молока", немічних старших, неактивну молодь. Він підриває нарід біологічно, умово і психічно. Москалі робили все можливе, щоби приховати ці свої злочини і перед світом і перед власними молодшими поколіннями. За Сталіна не вільно було згадати 1933 року. У світі, коли й чули, то не вірили. Не вірили і нам, еміґрантам. Та правда все виплине на верх, а історія є мстива наука. Голод в Україні ввійшов до неї, як злочинна епоха. Його віддзеркалює і поетична творчість. Сучасний поет Микола Руденко в поемі „Хрест", написаній 1976 року в божевільні, подає картини голоду українського села з такою плястикою, наче б бачив ці події власними очима.

„Поклін замученим дітям" накладає на нас обов'язок і дає нагоду запротестувати проти голодових практик, сьогодні здійснюваних однаково на ув'язнених матерях і батьках, як і на їхніх родинах з дітьми, яким, як неблагонадійним відбирають мешкання і викидають з праці, засуджуючи на недоживлювання, або й повне голодування родин з дітьми.

У петиціях і меморандумах з нагоди акції „Поклону" можемо порушити й інші аспекти життя дитини в Україні, зокрема такі як заборона молитви і всіх релігійних практик, кари за вживання рідної мови, деморалізування системою донощицтва, а понад усе загроза вирвати дитину з рідного дому до державних заведень за переконання батьків.

Проголошений Асамблеєю Об'єднаних Націй Міжнародний Рік Дитини дає нам можливості для піднесення справи переслідуваної під соціяльним, релігійним і національним оглядом української родини й дитини в Україні. Є це перша і може неповторна нагода леґальної акції в цій площині на міжнародному форумі. Зокрема тут є важлива справа відбирання дітей від матерів, яке є запереченням так чітко підкресленого в Декляраціі Прав Дитини права кожної дитини. Загроза втрати опіки над дітьми висить над жінкою в Україні за відмову відректися арештованого батька дітей і чоловіка, або брата, за відмову співпраці з КҐБ, за виховання дітей у релігійному дусі! за „український буржуазний націоналізм" (говорити з дітьми українською мовою), за „безробіття", коли жінка втратила працю через зарештування когось у родині та із-за багато інших подібних „провин".

Масові протести, велика кількість підписів під петиціями з нагоди акції „Замученим дітям" може зрушити опінію відповідних чинників у Секретаріяті Міжнародного Року Дитини при ОН. Побоюємося, що українська громада, зокрема в ЗСА, цієї нагоди належно не використає. Ледве, чи якому народові так потрібний є Рік Дитини, як українському, але мало народів у світі ставляться так байдуже до Року Дитини, як наша спільнота в ЗСА. Окремі організації, здебільша жіночі, намагаються проводити акції УРД, але вони не находять відповідної піддержки загалу, бо вони приглушені нашими традиційними кольоритними розваговими й мистецькими імпрезами. „Поклін замученим дітям" не обіцює атракцій; він вимагає дрібку посвяти, уваги до переслідуваної дитини в Україні і великої кількости підписів під петиції. Організатори — Місцеві Осередки Українського Року Дитини закликають громадянство взяти численну участь у пропам'ятних Богослуженнях, зустрічах дітей після Богослужень та акції підписів, у днях 10-го або 17-го червня, залежно від місцевостей, які призначили на цю акцію таку чи іншу неділю червня 1979 року. Інші, різногранні ділянки Українського Року Дитини заплянозані є на осінь цього ж року у „Днях Української Дитини".

Лука Луців

ПРО НОВІ ВИДАННЯ

Марія Голод. ЧОТИРИ ПОРИ РОКУ. Поезії 1972—1976. Сучасність, 1978, ст. 128. Обкладинка Віри Юрчук.

Перший вірш у цій збірці звучить так:

З тіста рідкого мої
почування
ліпляться вони
незугарно
хотілося б з них
пташок крилатих
творити
з голосами пісень
розмаїтих
але ж виходить
череп'я побите
що ні співає
ні навіть води
не держить

Як читач бачить, тут немає крапок і ком і злосливий рецензент міг би ствердити, що авторка сама себе правильно оцінила, виявивши тільки одну „поетичну прикмету модерністів", бо зіґнорувала коми й крапки. (Скаржився мені один учитель, бо ніяк не міг пояснити учням, що має означати цей „модерністичний" стилістичний засіб, якого учні не можуть і не сміють засвоювати в шкільних вправах).

Та ми прощаємо авторці цей „модернізм", бо зміст цього вірша свідчить тільки про її скромність, бо вона вірно оцінює свою творчість, знаючи, що „у решето її серця запало кілька порошин поезії". А на 80-ій сторінці авторка критикує „вірші неладні і непоетичні, глухі як пень", яким не поможе форма, „нібито модерна: штучні вони, нещирі, без життя, тверді як камінь і німі". Поетка знає, що справдішній поезії

Потрібно слів,
щоб сумнівів печалі
так серця не ранили
вкрай,
щоб вигладжені
як коралі,
змінились у надій
розмай.

„Чотири пори року" Марії Голод пригадують мені, як я перед І-ою світовою війною читав із захватом поетичну збірку М. Філянського „Calendarium", що вийшла була в 1911 році. Я був під впливом Остапа Грицая, який хвалив Філянського за те, що в цілій збірці домінувала одна філософія. Як воно в М. Голод? Трохи так, а решта ні.

В збірці є такі розділи: Жовтневе сонце (осінь), Запізнілий сніг (зима); Зелений дощ (весна) і Купальське (літо). Крім цього в збірці маємо 16 віршів про подорож „До Америки" і п'ять у розділі „На фйордах".

Авторчина філософія:

У пригорщі збираю
дні осінні,
пересипаю їх у глек
буття,
де вже весняні, зимові
і літні
затвердли в яловий
макух життя.

Про поетичність віршів авторки свідчать і ті оксиморони та катахрези, що їх знаходимо в її творах: холодний вогонь, гіркий мед, погідні скорботи, скрипки безструнні та не натягнені смички й не награні мелодії. Тут поєднані різко контрастні поняття, які логічно себе виключають, але в дійсності разом дають нове уявлення.

Закінчимо поезією „Осльо", про Швецію, країну Гаральда Сміливого, що одружився був з донькою князя Ярослава — з Єлисаветою.

Елисавето, княжно,
дитино мого краю,
може
ходжу я по стежках,
куди ступала
твоя мінлива доля
в киреї витканій
із мрій, туги
і вдовиного жалю.

Роман Крохмалюк. ЗАГРАВА НА СХОДІ. Спогади й документи з праці у Військовій Управі „Галичина" в 1943—1945 роках. Накладом Братства кол. Вояків І-ої Української Дивізії УНА. Торонто-Ню Йорк. Том І За редакцією Василя Вериги, технічний редактор Мирослав Бігус. Обгортка роботи мистця Бориса Крюкова. Торонто. 1978, ст. 352.

Автор Р. Крохмалюк був членом Військової Управи і брав участь у всіх її подіях та рішеннях. Він має збірку документів та фото-знімок його власної роботи, які він використав у цій книжці. Досі появилися численні праці про бої І-ої Дивізії УНА, але не було видання про те, що діяла Військова Управа цієї Дивізії, і автор заповнив цю недостачу в цій книзі.

„Заграва на Сході" складається з двох частин.

(Закінчення на стор. 4)

Ганна Черінь

ЧОТИРИ СТОЛИЦІ

(14)

А тим часом почало темніти. Щедро засвітились електричні лямпи, блимали реклями. На багатьох будинках напис „To let", що означає „Рента". В Америці ми звикли до виразу „For rent", і з незвички читали англійські вивіски, як „Toilet". До речі, в однім із парків ми відвідали й англійський „туалет", і що в нім цікаво, що кожний шматочок туалетного паперу проштампований: „Власність уряду".

Пішки ми дійшли до церкви святого Джеймса, а потім до парку з тією ж назвою, поблизу Бакінгемського палацу. Ми не знали, що королівська резиденція так близько, й тому поспішали, а походили по цім чудовім саду, що ще й не збирався умирати чи завмирати на зиму. Навпаки, квіти тут були в розгарі своєї краси. Таких чудових троянд я ніде в світі не бачила. Вони величезні, пахучі й свіжі, як щічки британських красунь. І жінки, й рожі тут вражають ніжністю й свіжістю — мабуть тумани й морська вологість благонадійно впливають на їх красу. Йдучи вулицею, ми натрапили на напис: „До Бакінґемського палацу". Це для нас була несподіванка — ми не думали побачити його одразу так у перший наш день. Пішли в тім напрямку й скоро опинились на величезній площі, в центрі якої ціла група монументів і квітників, а навколо безперервно, як заведені, крутяться авта. Площа відокремлена від парку св. Джеймса золотими ворітьми філіґранної роботи, що чудово виходять на знімках. Біля палацу, як нерухомі статуї, стояли вартові в червоних мундурах, і ніякої ознаки життя. Коли ми запитали, чи вдома королева, дістали відповідь, що вона тепер на вакаціях у Шотляндії.

Другого ранку повезли нас на тур до Лондону. Це місто, збудоване в І столітті римлянами як столиця їх провінції, під назвою Лондиніюм, що означало щось в роді „Калюжа під горою". Але римський водопровід і каналізація забезпечили високий стандарт, що різко знизився, коли владу перебрали англосакси. Викидання помиїв і сміття просто на вулицю спричинило страшний сморід. А що вітер віяв з заходу, то багаті оселювались в західній частині міста, а бідні мусіли вдихати сморід, що приходив із західнім вітром. Багатші і тепер живуть на заході (в тім числі й королева), й повітря там чистіше.

Наш автобус прибув до Бакінґемського палацу якраз на час зміни варти — а це головна атракція для туристів. Проте, з невідомої причини церемонія не відбулась, можливо, тому, що королеви й так нема вдома. Зате ми побачили кінний марш королевської ґвардії.

Лондон вражає величизною концентрацією музеїв і театрів. Музеї побудовано завдяки піклуванням принца Альберта, чоловіка королеви Вікторії. Мусів же чоловік такої жінки щось робити, то вдався в науку й культуру, влаштував першу Світову виставку й на ті гроші набудував стільки музеїв, що їх немає змоги обходити й обдивитись. Але, поминувши жарти, принц Альберт був дуже розумний і роботящий, і в наслодок перевантажень передчасно помер у віці сорока літ. Королева Вікторія страшенно його любила й за життя, й після смерти, спорудила йому величезний пам'ятник, де репрезентовані п'ять континентів (Америка уосіблена статуєю величної жінки біля боффало). А навколо пам'ятника барельєфи зображають видатних осіб цілого світу, всіх віків, від дохристиянських часів до вікторіянського періоду, що поєднані досить химерно. В центрі — Гомер, біля нього — Мілтон і Данте, Бах, Ґлюк, Гендель... Вчені, політики, малярі, поети... Всі, кого любив і шанував принц Альберт. Тут ми довідались, чому стиль багатьох будинків називається „джорджівським". Навіть в Америці ще й досі стоять „Georgean" хатки. Це просто тому, що з 1700 по 1827 рік усі королі звались Джорджами! Проїхали ми й повз будинок на Ітон площі, де проживали герої телевізійної серії „Upstairs — Downstairs". Дорога з королівського палацу веде в Вестмінстерське Аббатство, місце коронацій та королівський цвинтар, прикрашений мистецькими, але макабричними скульптурними зображеннями королів та вельмож.

Ми мали щастя на цю екскурсію дістати найкращого ґіда за ввесь час. Це була якась ходяча енциклопедія, що сипала на нас дати, статистику, імена, ошелешуючи нас цим потоком знання. До того ж, він був дотепний, міг би бути добрим актором, дуже вродливий (самітні дами сипали йому щедрі грошові нагороди, а одружені боялись це робити, щоб не розсердити своїх чоловіків). Це й була причина, чому наш Мік радше волів бути ґідом, аніж університетським професором. Правда, коли його півжартома запитали, чому він не викладає в університеті, він відповів:

— Бо для того треба мати диплом.

Але, без сумніву, диплом йому було б дістати неважко, і мабуть він його дістане, як буде старшим (тепер літ тридцять з гаком, але з невеликим гаком). Мова Міка гарна, літературна й жвава, але час від часу, особливо коли зажартує, він збивається на „какні"-жарґон. В кінці дня, коли сонце припекло, він скинув жакет, а тоді й камізельку, й лишився тільки в сліпуче-білій сорочці, з консервативною, але взористою краваткою, і в цій одежі виглядав ще краще.

Мік повів нас через Вестмінстерське Аббатство, де також повно було різного люду й ґіди перекрикували один одного, і, треба сказати, ніхто не зборов нашого Міка. Три речі заборонені в Вестмінстері: їсти морозиво, носити капелюх (це для чоловіків лише) й робити знимки. Два перших правила мені зрозумілі, а третє? Хібащо щоб не робити конкуренції музейним фотографам та не зменшувати продажу карток у музеях?

Отак ми пройшли повз замогилену історію Англії, та й цілого світу. Почавши з Могили Невідомого Вояка, в Вестмінстері є безліч меморіялів великим мужам (але не жінкам!!!) цілого світу, але тільки англомовним, Рузвелт, Черчілл, Лівінгстон, Ньютон, Фарадей, Дарвін (не дивлячись на його суперечні до вчення церкви теорії), основоположник поліції Роберт Боббі (от чому в Англії поліцаїв називають „боббі")... Переходимо до Коронаційної залі, яку ми не раз бачили на телевізорі, але в дійсності вона виглядає зовсім не так... Навколо стоять доглядачі в червоних мантіях, схожих на докторські вбрання під час градуаційних церемоній. А ось згадка про недавню історію, що й нас зачепила крилами. Меморіял Другої світової війни з прапорами націй, що воювали проти Гітлера. Найважливіша частина — каплиця святого Павла й Генриха УІІ. На гробницях лежать бронзові статуї, виглядають моторошно-реалістично. Поховані в цім аббатстві й такі королі, що їм тут не місце, такі, як злочинець Генрих УІІІ, що закатував шістьох жінок. Але на короля інша мірка, ніж на звичайних смертних.

Проминули ті мохом оброслі віки, а нова історія несла модерні жахіття. Над готицькими вежами аббатства в вересні 1940 року шаліла жорстока битва з явною перемогою німців. Сім тижнів тривали повітряні бої. Англійські пілоти боролися одчайдушно, а їм допомагали американські добровільці, що зголосились під маркою канадійців, нелеґально. Згадали тут навіть поміч польських пілотів. Спільними силами перемогли. Вшановані в Вестмінстері письменники й поети: Чосер, Томас Гарді, Кіплінґ, Діккенс, навіть Генрі Джеймс — але не Байрон — за деякі свої гріхи. Приголомшені таким нагромадженням історії, ми з полегшою зідхнули, вийшовши на погоже лондонське повітря. Проїжджаємо повз будинок парляминту. Статуя Вінстона Черчіла заглядає в „пуб", куди він при житті дуже любив заглядати. Мік розповів анекдота при цій нагоді: одного разу Черчіл ляпнув якусь дурницю при леді Астор, і вона обурилась:

— Ви п'яні!

— А ви — потворні. Але завтра я прокинусь тверезим, а ви такою й залишитись.

Ось і ще один атрибут Лондона — вежа з годинником „Біг Бен". Найновіший „джок" про цей годинник, після нашестя арабів, такий:

— Що є більше, ніж Біґ Бен?

— Біґ Бен-зин.

Ось славна адреса — ч. 10 Довнінґ — резиденція прем'єр-міністра. Мік звертає нашу увагу на те, як скромно вона виглядає, в порівнянні з Білим Домом, що начибто являється відповідником. Але я не думаю, що це так, бо американський президент — це сполучення прем'єр-міністра й короля в одній особі (або в двох, коли жінка президента є його дорадником...).

[Продовження буде]

72-ий Відділ СУА влаштовує показ моди проєкції Р. Шеґедин

Ню Йорк. — 72-ий Відділ Союзу Українок Америки, який на протязі останніх 16-ох років влаштовує спеціяльні імпрези для молодих талановитих мистців, заплянував ще одну цікаву імпрезу, а саме, показ моди на осінній сезон проєкції Роксоляни Шеґедин. Ця імпреза відбудеться в неділю, 10-го червня, в 3-ій годині по полудні в приміщеннях Українського Інституту Америки.

Роксоляна Шеґедин є студенткою Фешен Інституту в Ню Йорку і плянує закінчити студії в 1980 році зі ступнем бакалавра. Осінню цього року вона плянує виїхати до Англії, де студіюватиме моду в Кінгстон коледжі.

Минулого і цього року Р. Шеґедин мала вже кілька показів моди, які пройшли з успіхом. Під час показу моди в Українському Інституті Америки Р. Шеґедин покаже свої проєкції осіннього одягу — від спортового до вечірнього.

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДІТЕЙ.

ВАЛЕНТИН МОРОЗ ОДЕРЖАВ ПОЧЕСНИЙ ДОКТОРАТ...

(Закінчення зі стор. 1)

Він зазначив, що ще недавно носив одяг совєтського в'язня, а тепер вдягнений в докторську тогу. Те, що він не заломився у комуно-російських в'язницях і таборах пояснює тим, що „це є у вдачі кожної людини, яка хоче жити зі своїм сумлінням", а теж фактові, що така вже вдача українців.

„Я тепер вільний, але тільки на половину", — заявив В. Мороз, бо совєтські власті досі не дозволили виїхати його дружині і синові, хоча зобов'язалися, як рівнож не віддали йому його творів записаних у 122-ох зошитах. Науковці серед присутніх напевно зрозуміють його затурбовання долею творів, „бо у наших писаннях є більше нас ніж навіть у нашій фізичній особі". Тому В. Мороз заявив, що якщо Москва зажадала б, щоб він повернувся до концтабору, але передала б на Захід його 122 зошити, то він погодився б на таку пропозицію. Він, однак, надіється, що совєтські чинники таки віддадуть його твори і дозволять родині виїхати до ЗСА.

У тих його стараннях помагає йому Асоціяція Американських Видавців, робітнича спілка Автомобілевих Працівників Америки та інші організації та особи.

Валентин Мороз веде цю компанію не з особистих, але принципових мотивів, щоб змусити Москву додержуватися своїх обіцянок.

„Я знаю Москву добре", — заявив він, додаючи, що ЗСА не повинні довіряти совєтським провідникам, зокрема не давати їм торговельних кредитів, а вимагати готівки, як теж не підписувати САЛТ II, аж поки Кремль не дасть конкретних запевнень, що додержуватиметься цього договору щодо обмеження стратегічної атомової зброї.

Він закликав американський уряд не допустити до встановлення комуністичної диктатури в будь-якій іншій країні, бо „комунізм є антисвітський і творить пекло". Це він добре знає, бо жив у комуністичній країні і пережив всі жахіття, які приносить зі собою комунізм.

Одержуючи цей докторат, В. Мороз сказав, що пригадав собі свої власні студентські роки, а також факт, що незабаром його син, Валентин, теж буде студентського віку. Тому закликав усіх включитися в кампанію звільнення його родини та родин всіх інших політв'язнів, які разом з ним опинилися на Заході.

Після церемонії надання почесного докторату Валентинові Морозові. (Зліва): д-р Василь Омельченко, Володимир Сохан, д-р Мартин Абенд, мґр Борис Потапенко, Валентин Мороз, д-р Іван Флис і д-р Аскольд Лозинський.

В. Мороз подякував Стейтовому коледжові в Джерзі Сити за почесний докторат, а д-рові Абендові за коментарі в обороні прав українського народу.

Відтак почесний докторат одержав фізик д-р Роберт Вілсан, Нобелівський лавреат.

З уваги на дощеву погоду, значна частина загального ґрадуаційного церемоніялу відбулася в тій же залі, зразу після вручення почесних докторатів.

Опісля, українці, які були присутні в залі, мали змогу особисто привітати Валентина Мороза на волі.

Д-р Абенд і В. Мороз тоді відбули приватну розмову, під час якої обмінялися різними думками.

Згодом відбулася пресова конференція, під час якої В. Мороз відповідав на запитання кореспонентів з „Дейлі Нюз", „Стар-Леджер", „Джерзі Джернал" і „Гудсон Диспеч". Такі як і під час церемонії надання почесного докторату, так і під час пресконференції функцію перекладача виконував мґр Б. Потапенко.

В. Мороз заявив, що тепер перебуває під опікою УККА і СКВУ.

Відповідаючи на запити, чому він єдиний із звільнених 5-ох політв'язнів так часто виступає перед американською пресою і публікою, В. Мороз заявив, що відчуває обов'язок допомогти звільнити інших українських політв'язнів, зокрема Юрка Шухевича, Левка Лук'яненка та Миколу Руденка.

Він знову заявив, що в ЗСА „буде ближче до України", бо тут зможе свобідно писати і працювати для української справи, а в Совєтському Союзі зразу був би заарештований. Отже, Мороз не погоджується з Александром Ґінзбурґом, який вже кілька разів заявив, що більше міг би зробити для прав людини в СССР, ніж перебуваючи в ЗСА.

В. Мороз тёж не погоджується з Александром Солженіциним, який вже кількакратно критикував різні аспекти американського життя.

Щодо самих американців, то В. Мороз переконався, що стереотипне поняття про пересічного американця не відповідає правді, бо він запримітив, що американці набагато тепліші, ввічливі, одверті і не такі матеріялісти, як їх представляють в СССР та західньоевропейських країнах, і переконався, що це чистий „міт, що ЗСА — це духова пустеля".

В. Мороз повідомив, що в липні цього року викладатиме на літніх курсах при Українському Науковому Інституті Гарвардського університету.

Щодо дальших плянів, то напевно буде „розірваний" між Гарвардом і Ню Йорком, так як в Україні був між Львовом і Києвом.

Повертаючись до справи приїзду до ЗСА його дружини і сина, В. Мороз повідомив, що совєтські власті роблять всілякі перешкоди і то не тільки з уваги на його і жінки вимогу, щоб КҐБ віддало 122 зошити його творів. Але надіється, що розпочнеться кампанія за звільнення родин виміняних політв'язнів і що та кампанія увінчається успіхом. Зокрема в цьому „Році дитини" він думає, що Москва морально програла б, якщо б не випустила його сина.

Валентин Мороз відповів на ряд інших запитів кореспондентів, а відтак від'їхав до Ню Йорку на зустріч з членами молодечої організації Пласт, яку влаштовували Крайова Пластова Старшина і Головна Пластова Булава.

Жалобний Вечір в пошану сл.п. ген. Павла Шандрука

Дня 25-го березня ц.р., згідно з українською традицією у 40-вий день по смерти сл.п. генерала Павла Шандрука, громада Метрополії Ню Йорку та околиці відзначила його пам'ять жалобною Панахидою та святочним вечором. Головна Управа Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА подбала про влаштування цих жалобних відзначень, щоби в цей спосіб віддати честь колишньому командирові Української Національної Армії та визначному, заслуженому патріотові.

Панахиду, зараз по Богослуженні, о год. 12-ій вполудне, в українській католицькій церкві св. Юрія, у неділю, 25-го березня ц.р., відслужив о. д-р Володимир Гавлїч. На панахиді у вщерть виповненій людьми церкві зорганізовано та масово взяли участь організації молоді — СУМА та Пласт — з прапорами, як і всі комбатантські організації — ОБВУА, Українсько-Американські Ветерани Католики, Українсько-Американські Ветерани, Т-во був. Вояків УПА ім. ген. Тараса Чупринки та Об'єднання кол. Вояків УПА. Колишні вояки 1-ої УД УНА, зорганізовані у Братстві, теж взяли численну участь у святкуваннях. Усі Станиці Братства на Сході ЗСА — Ню Йорк, Нюарк, Філядельфія, Гартфорд, як рівнож і Головна Управа та Крайова Управа ЗСА своєю організованою участю віддали поклін їхньому Начальному Командирові. Хор „Думка" під дирекцією проф. М. Нечая своїм могутнім відспіванням Панахиди причинився до звеличання Покійного.

Жалобний вечір відбувся цього ж самого дня о год. 4-ій в приміщенні Українського Конґресового Комітету. Програмою Вечора проводив заступник голови Братства Роман Данилюк. Він привітав гостей — віцепрезидента СКВУ мгра І. Базарка, президента Українського Братського Союзу І. Олексина, представника УНС, головного контролера цієї установи проф. І. Телюка, голову Об'єднаного Комітету міста Ню Йорку С. Івашкова, голову Т-ва „Самопоміч" адвоката Р. Гуглевича, представника Пласту Д. Косовича та всіх інших організацій. Привітав він також усіх комбатантів, які взяли участь у Панахиді, а зокрема командира Українсько-Американських Ветеранів Католиків лейтенанта Г. Полчі, командира Українсько-Американських Ветеранів Б. Безковорайного та голову Координаційного Комбатантського Комітету Ню Йорку полковника В. Стека.

По вшануванні пам'яті Генерала хвилиною мовчанки, Р. Данилюк попросив до слова голову Головної Управи Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА д-ра Р. Дражньовського, який зілюстрував життьовий шлях сл.п. Генерала, підкресливши багато фактів — досі ширшому загалові маловідомих. Сл. п. генерала Павло Шандрук від 1916 року, коли то він вперше зустрінувся із організованим українським самостійницьким рухом, всеціло посвятив своє життя Ідеї Самостійної України. Як професійний вояк, він добре розумів значення збройних сил та потребу вишколу професійних старшин і цьому він присвятив багато зусиль навіть у таборах інтернованих. Сл.п. Генерал був прикладом самопосвяти та глибокого почуття обов'язку, доказом чого була його згода стати командиром Української Національної Армії та очолити Український Комітет у дуже невідрадних обставинах.

Відтак промовляв М. Цьолко. Він відчитав спомин свого брата Романа Цьолка, адьютанта Генерала у кінцевих стадіях 2-ої світової війни. М. Цьолко в той же час був офіцером зв'язку при Генералові. З їхніх спільних споминів можна було вичути пошану до покійного Генерала, його рішучости та твердої волі.

Полковник В. Стек у промові підкреслив, що сл.п. Генерал боровся не за уярмлення інших, але за визволення свого народу з неволі. Його життьовий шлях може бути прикладом для молодих військовиків українського походження в армії ЗСА.

Мгр І. Базарко, віцепрезидент СКВУ, представив сл.п. Генерала, як людину твердого характеру і віри, людину шляхетну, вирозумілу, ідеаліста, який все віддав для ідеї. Його життьовий шлях — сказав мгр І. Базарко — був подібний до сніговоі бурі, що шаліла в день його похорону.

Крайовий командир Українсько - Американських Ветеранів Б. Безкоровайний згадав, що вкладом покійного Генерала в Українську історію гордяться також і українсько-американські ветерани.

Про участь сл.п. Генерала у Визвольних Змаганнях пише історія. Його товариші по зброї — співучасники цих подій з огляду на поважний вік не могли бути присутніми та поділитися своїми споминами про нього на цьому Жалобному Вечорі, який був скромною даниною для вшанування його світлої пам'яті.

Р.Г.

Пам'яті бойовика Володимира Попадюка-Дзюника-Гуртака

Один за одним відходять у засвіти колишні члени Української Військової Організації. Тане „стара ґвардія", як сніг під весняним сонцем. Ще тільки три члени колишнього командного її складу лишилися при житті — двом з них повище вісімдесятки — і не довго вже їм топтати ряст. Одним з тих, що покинули нас минулого року, щоб стати до останнього апелю в потойбічньому світі, був Володимир Попадюк із Чікаґо.

Хто міг би подумати, що цей веселий, завжди готовий до розмови й до жартів, приємний і бажаний у кожному товаристві „Дзюник", в якого, здається, не було ворогів і кожен міг стати йому приятелем — це член грізної колись революційної організації, та ще й не абиякий.

Народився він 7 травня 1901 року в містечку Хоросткові на Поділлі. Але все його раннє життя зв'язане з Коломиєю, куди переїхав він у дитинстві, там покінчив середню школу і там ставив перші кроки в революційно-визвольній діяльності. Там захопили його листопадові дні 1918 року і він, як багато його ровесників, просто зо шкільної лавки піцов до українського війська. Після поспішного початкового вишколу приділено його до артилерійської частини, перебув у ній кілька місяців на фронті під Львовом, звідти завернено його назад до Коломиї, до старшинської школи, що її не довелося йому закінчити, бо в міжчасі Українська Галицька Армія відступила за Збруч.

Покуття з Коломиєю зайняла на якийсь час румунська армія. Дехто з українських вояків продерся в перших днях за Збруч, дехто переступив чеську границю. Дзюник належав до більшости, що не хотіла покидати Коломиї, і з неї в короткому часі постали перші кадри Української Військової Організації під проводом першого Окружного Коменданта сотника Івана Ревюка.

Підпільне життя кипіло. Ціле Покуття підготовлялося до повстання, в оперті на Карпати, де навіть створилися на короткий час т.зв. гуцульська республіка. Дзюник, що тим часом докінчував гімназійну науку, пірнув з головою в ту роботу: акція проти перепису населення, проти неправно розписаних виборів до варшавського сойму (в ній убито колишнього посла з радикальної партії, Лаврука, що виломився з-під національної солідарности й самотужки кандидував у виборах), велика саботажна акція восени 1922 року. Не багато вже тих, що пам'ятають невеликого але повного енерґії та юнацького запалу Дзюника з тих часів. Все те далеке й забуте тепер, але тоді горіли серця, палали душі, всі ждали поклику до зброї, що не прийшов, бо історичні обставини склалися несприятливо...

Але роздмуханий огонь не погас, революційна діяльність зійшла в глибше підпілля. Дзюника бачимо в розгарі боротьби за тайний український університет у Львові — він там був студентом політехніки — в організаційній і фінансовій роботі. Зокрема він виявляв себе активно в чинному поборюванні тих, хто зламав бойкот польських високих шкіл.

Настали інші часи, прийшли інші люди, змінилися обставини. УВО реорганізувалася, сперлася на менші, вибрані кадри і з військової перейшла на революційну роботу. В ній не могло забракнути Дзюника — він став членом бойового її відділу у Львові. Назверх — студент філософії у Львові, а тайно — бойовик УВО, що вербував для неї нових членів, заправляв їх до чинної боротьби. Та й сам брав участь у ній. Після нападу на поштовий уряд при вул. Глибокій у Львові арештовано його разом з кількома іншими учасниками, він виховзнувся звідти завдяки неймовірному щастю. Це йому доручено підготовляти велику акцію проти польських Східніх Торгів у Львові 1929 року. Величезна хвиля арештів після неї загорнула й Дзюника. Він

Св.п. Володимир Попадюк

перейшов жахливі поліційні тортури* у львівських казаматах, став перед судом присяжних весною 1930 року і знову всміхнулося йому щастя — був один з небагатьох, що вийшли на волю.

Яканебудь конспіративна робота була вже для нього неможлива і приносила б тільки шкоду організації. Дзюник перекинувся на господарський відтинок суспільного життя, з трудом пробивався крізь перешкоди, що їх ставила політична поліція, яка не могла йому забути, що він вирвався з її кіхтів. Ніде не загрів довго місця, звідусіль виґризали його поліційні інтервенції. Кінець-кінцем знайшов він пристановище в м'ясопереробному промислі, виробився в ньому на фахівця, і до війни, та й у війні якийсь час** працював у м'ясарському відділі Центросоюзу у Львові.

У краківському періоді еміґрації 1939-1941 теж був чинним в організації. УВО вже не діяла, замість неї прийшла ОУН з широкою політичною діяльністю. Політика не манила до себе Дзюника, від 16 року життя звик він до бойової роботи. Але, коли прийшлося рятувати ОУН в часі розбрату 1940 року, Дзюник належав до тієї бойової п'ятки, що сплянувала, організувала й перевела перебрання організаційних домівок, магазинів, друкарні, архіву й каси для Проводу Українських Націоналістів.

На еміґрації виявляв себе Дзюник у суспільному секторі — належав до ОДВУ в Чікаґо, працював у кооперації, з якої мав давній ще чималий досвід. Останніми роками хвороба віддихових органів, початки якої виводилися ще з часів поліційних тортур і перебування в тюрмі, не дозволяла йому навіть з мешкання виходити. Одначе до останньої хвилини не покидало його зацікавлення справами, для яких віддав найкращі роки своєї молодости. Там і згас, у далекому Чікаґо 14 грудня 1977 року, і чужі, не рідної Коломиї дзвони супроводжали його на вічний спочинок...

Відійшов один з тих, що перші відновили чинну, збройну боротьбу з ворогами українського народу, коли не стало реґулярної його армії. Схилім наші голови перед пам'яттю доброго друга і щирого товариша. Пам'ятаймо самі і передаймо це нашим дітям і внукам, що завдяки таким, як Дзюник-Гуртак та його колись старшим, а тепер молодшим товаришам тієї боротьби, ніколи не згасне в народі бажання волі.

---

* Гл. про те ближче в книжці Зиновія Книша п.н. „Справа Східніх Торгів у Львові", „Срібна Сурма", Торонто 1965. Виступає він там під назвищем Володимира Гуртака — це його псевдо з того часу.

** В перших тижнях большевицької окупації у Львові, у м'ясопереробному відділі Центросоюзу знайшли собі захист багато членів ОУН. З них був створений львівський центр ОУН.

Зиновій Книш

ВІДБУВСЯ ХУІІ З'ЇЗД...

(Продовження зі стор. 1)

(мгр О. Рожка), ГУ ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ (ред. І. Білинський і М. Нестерчук), ТУІА (інж. Б. Мак), ГУ ТУСМ (А. Прятка), Фундації УВУ (проф. д-р П. Ґой), НТША (д-р О. Соколишин), Т-ва УПА з Канади (П. Мицак), УНП (В. Мазур), СУБ і УВС з Англії (Я. Деременда), СКВУ і УККА (мгр І. Базарко), ОМУА (М. Черешньовський), Централі Українських Кооператив (інж. Р. Бігун), ГУ СУМ-А (М. Фурда), Комітету Об'єднаних Українсько-Американських Організацій — Відділ УККА (ред. В. Левенець), Об'єднання колишніх Вояків УПА (Ол. Білевич, О. Левицький, О. Летенів, І. Дмитрик), Дім ОУВФ (мгр І. Винник), О. Р. УНС (М. Хоманчук) та багато інших представників місцевих організацій та установ. Деякі представники виголосили короткі усні привітання. Присутні з особливою увагою вислухали привітання мгр Слави Стецько, керівника Бюра ЦК АБН і редактора журналу „АБН Кореспонденс". На З'їзд наспіли також письмові привіти, які були відчитані в діловій частині. Валентин Мороз надіслав З'їздові телефонічне привітання, не маючи змоги бути присутнім особисто.

У мистецькій частині Вечірки виступили: Ансамбль Бандуристів при Станиці І УД УНА в Нюарку під мистецьким керівництвом В. Юркевича, солістка хору „Жайворонки" при ОСУМ-А в Ню Йорку сопрано Оля Гірняк при акомпаньяменті проф. Л. Стругацького і Іванка Климовська - Язичинська, яка забавляла гостей двома прекрасними гумористичними монологами.

СУК „Провидіння", УНП і Кредитова Кооператива „Самопоміч" в Ню Йорку склали на видання УПА більші чи менші пожертви.

Вечірка закінчилась коротким спогадом о. д-ра В. Ґавліча, ЧСВВ, з перебування у Відні і зустрічі із совєтським вояком та подякою організаторів усім тим які чимнебудь спричинились до цієї наскрізь успішної вечірки, що її влаштовано з нагоди ХУІІ З'їзду Товариства УПА. Відтак змовлено молитву і присутні відспівали національний гимн. Пізніше під час неформальної частини, учасники знайомились, співали упівських пісень, гуторили, немов не бажаючи розставатись один з одним.

РОДИНИ ЗВІЛЬНЕНИХ...

(Продовження зі стор. 1)

на позитивне полагодження цієї справи.

Минулого тижня президент Картер, займаючи становище до справи злук, заявив на пресовій конференції, що совєти раніше таки погодилися дати дозвіл родинам п'ятьох дисидентів на виїзд за кордон без жадної зупинки і перепон. Президент висловив при тому переконання, що злука родин наступить у скорому часі. Представники амбасади ЗСА в Москві заявили, що вони не мають інформацій як далеко зайшла процедура виїзду родин інших дисидентів. „Деякі покинули вже Совєтський Союз", — заявили представники амбасади, маючи на увазі мабуть родину Едуарда Кузнєцова, яка ще перед ним виїхала до Ізраїля. Про виїзд родин Валентина Мороза і Марка Димшіца покищо немає ще жадної вістки.

Відбудеться З'їзд Перемишляків

Союзівка, Керґонксон. — У днях 9 і 10 червня 1979 р. відбудеться на Оселі УНСоюзу Союзівці великий З'їзд колишніх учениць та учнів українських шкіл Перемишля і колишніх мешканців Перемиської Землі. З'їзд присвячується 90-річчю існування української гімназії у нашому Княжому Перемишлі.

Про українські школи доповідатимуть: п-і Галина Загайкевич-Мельничук, Ірина Левицька, проф. Ю. Яремкевич і д-р М. Прокоп. У мистецькій частині візьмуть участь квартет „Каравана", співочий ансамбль „Промінь" під проводом проф. Б. Волянської, інж. О. Солтисик-Гриць Мотика, Євген Колодій, а після вечері — Перемиські Вечерниці з танцями.

У неділю, 10-го червня 1979 р. — Свята Літургія у місцевій Церкві в намірені українського народу, а зокрема українців у Польщі.

Будівельний матеріял з України „удостоївся" реставрувати подвір'я Кремля

Рівно. — Київська „Радянська Україна" інформує, що тут колектив „Рівношляхбудматеріял", який отримав державний знак „Якости" за свою добру продукцію, „удостоївся справжньої почести" — йому звеліли доставити будівельний матеріял — щебень і бутовий камінь, щоб відреставрувати... подвір'я Кремля, та щоб збудувати споруди на „Олімпіяду-80". Українське Рівно, мовляв, шле дарунок — „столиці Батьківщини — Москві", — пише газета.

ПРО НОВІ ВИДАННЯ

(Закінчення зі стор. 2)

У першій частині маємо 17 розділів: Перший розділ називається „Українські військові формації в роках 1939-1941", а останній „Капітуляція Німеччини і кінець війни". Ця перша частина має 186 сторінок. У другій частині надруковані дуже цікаві документи (ст. 187-304) і численні світлини (ст. 305-336). Показник імен вміщений на сторінках 337-348.

Хто цікавиться історією нашої боротьби за волю України, і хто думав, чи думає над тим, чи треба було організувати своє власне військо під час Другої світової війни, подібно, як це було під час Першої світової війни, коли вславилися були Українські Січові Стрільці, той повинен собі прочитати книжку Романа Крохмалюка про Українську Дивізію. Сам автор не вирішує цієї справи, дуже важливої в нашій найновішій історії. Він пише так:

„Значення створення Дивізії „Галичина" в 1943 році, яке супроводила палка пропаганда „за" і „проти", зуміють оцінити безпристрасно й об'єктивно мабуть щойно майбутні покоління. Але вже сьогодні можна спокійно ствердити, що в Дивізії збереглася поважна кількість української національно свідомої та інтелігентної молоді, яка на еміграції відіграла поважну ролю у розбудові національного життя у країні їхнього поселення". І далі автор пише, що „в порівнянні зі стратами, які поніс український нарід на рідних землях після поновної большевицької окупації, страти Дивізії „Галичина" відсотково були не такі вже великі". 1-ша Українська Дивізія УНА створила „чергове звено" в ланцюгу боротьби „за нарід свій, за волю України".

Цікавий „Протокол" засідання Військової Управи в Мюнхені в дні 27-го серпня 1947, на якому були присутні 16 осіб (між ними ген. П. Шандрук і професор В. Кубійович), і на якому порушувано всі проблеми, що виникають у зв'язку з Дивізією.

Не менш цікава „Заява" професора д-ра В. Кубійовича американській окупаційній владі в Німеччині в справі цієї ж Дивізії.

Хто прочитає цю книжку, знайде в ній багато такого, про що досі не знав.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СУБОТА, 9-го ЧЕРВНЯ 1979 р.

АСТОРІЯ, Н. Й. Місячні збори Б-ва св. Миколая — 5 Відд. УНС, о год. 5:30 веч. в церковному приміщенні при 37-09 31-ій Авеню. На останніх передвакаційних зборах будуть порушені, крім звітів уряду, важливі справи. Просимо прибути і вирівняти вкладки. — В. Левенець, предс., М. Хоманчук, секр.